

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2531

av Anders Forsberg m.fl. (SD)

Landsbygdens kulturarv

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i ökande grad bör arbeta för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara hotade svenska lantraser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk kan bevaras och utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra ett restaureringsstöd för insatser i odlingslandskapet och tillkännager detta för regeringen.

Hag- och betesmarkerna

På tio år har nästan en femtedel av hag- och betesmarkerna försvunnit. Under jordbrukets modernisering skedde stora förändringar av de miljöer som fanns i jordbrukslandskapet. Traditionellt betraktades ängen som åkerns moder och foder till kreatur och gödsel till åkrarna hade sitt ursprung i de enorma arealer ängar och våtmarker som användes för slätter och bete. Ända sedan mitten av 1800-talet har ängsmarker och de naturliga betesmarkerna minskat kontinuerligt i det svenska

odlingslandskapet och idag återstår endast en bråkdel av de fornstora arealerna. Ur biologisk hänsyn är dessa hag- och betesmarker några av de mest värdefulla och intressanta naturtyperna vi har när det gäller artrikedom. Det handlar om att bevara ett vackert öppet landskap med goda förutsättningar för livsmedel, sysselsättning, boendemiljöer, turism, rekreation och artrikedom. Det kan konstateras att Landsbygdsprogrammet nyligen har gått in i en ny programperiod (2014–2020). Sverigedemokraterna anser att det är av största vikt att vi vänder den utveckling vi hittills sett med stadigt minskade arealer hag- och betesmarker. Vi anser att Jordbruksverket har ett tydligt ansvar att tillsammans med andra myndigheter verka för att regler, stöd och insatser syftar till att i ökande grad bevara och utveckla hag- och betesmarkerna.

Gamla lantsorter

Med lantsorter avses sorter av nyttoväxter som odlades redan innan den vetenskapliga växtförädlingen vann insteg. Gemensamt för alla lantsorter är att de under lång tid har anpassat sig till förhållandena på den plats där de odlats och utvecklats. Äldre sorter uppvisar stora skillnader mellan arter och sorter och ger nya möjligheter i växtföljden. Lantsorterna skiljer sig från moderna sorter i odlingsegenskaper till exempel genom lägre näringsbehov, längre strå och mer utvecklade rotsystem, egenskaper som till exempel passar väl i en ekologisk odling.

En rad olika kvalitetsegenskaper som man kan använda vid bakning kan också framhållas. Mjöl av många lantsorter lämpar sig väl för bakning på vanligt sätt men också särskilt väl för bakning i stenugn och till surdegsbak. Även kärnans näringsammansättning och innehåll av spårämnen är i regel högre i de äldre lantsorterna. Det kan konstateras att äldre lantsorter inte bara är ett kulturarv utan också en viktig del i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden.

Lantraserna

De svenska lantraserna har långa anor i Sverige och är en levande kulturbärare av vår historia. Dessutom har många lantraser unika egenskaper som är värda att bevara. Lantrasföreningarna gör idag ett stort arbete med att bevara lantraserna genom att upprätthålla genbanker, rekrytering och information. I genbanken utvecklas och bevaras rasens mest ursprungliga och oförändrade del. Utmärkande för en lantras är därför anpassningarna till den lokala miljön – förmågan att överleva och producera.

Lantrasernas existens hotades när vi gick från ett småskaligt och självhushållande jordbruk till ett mer specialiserat och industrialiserat jordbruk. De äldre husdjuren som var anpassade till de lokala förhållandena var inte tillräckligt effektiva i det storskaliga och mer produktionsinriktade jordbruket. Lantraserna ansågs då utgöra ett hinder för jordbrukets utveckling av myndigheter och hushållningssällskap vilka propagerade för lantrasernas utrotning. Först i slutet på 1900-talet insåg man lantrasernas betydelse för till exempel den biologiska mångfalden och bevarandearbetet av våra lantraser tog fart. Flera svenska lantraser hade då helt försvunnit eller blivit uppblandade med andra raser. Sverigedemokraterna vill fortsatt intensifiera insatserna för att bevara de utrotningshotade svenska lantraserna.

Fäbodbruk

Fäbodbruk innebär att djur vallas på sommarbete under traditionella former. Denna drifttradition har gett upphov till unika kulturyttringar i form av matlagning, musik och traditioner som i just sin form bara finns i Sverige. Något som är unikt i Sverige är bland annat att fäbodbruket till en övervägande del är en kvinnlig arbetsplats. Det svenska fäbodbruket är, och har alltid varit, ett komplement till ett småskaligt gårdsbruk i skogs- eller fjällbygd, där inägomarken skulle producera livsmedel och/eller vinterfoder och inte räckte till för att föda kreaturen året runt.

Det finns även goda miljöaspekter i denna traditionsrika och ekologiska jordbruksform. Inom fäbodrörelsen finns uppfattningen att fäbodbruk med rätt insatser skulle kunna femdubblas, vilket i så fall skulle skapa många arbetstillfällen i landsändar som idag drabbas av ofrivillig urbanisering och avfolkning.

Det går inte att till fullo beräkna den förlust som skulle åsamkas Sverige om denna bruksform tillåts försvinna. Vår historiska identitet är synonymt med ett aktivt fäbodbruk. Besöksnäringen skulle förlora både nationellt och internationellt intresse om vi förlorar detta ännu levande kulturarv.

Med anledning av ovanstående menar vi att regeringen behöver utreda hur ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk kan bevaras och utvecklas.

Restaureringsstöd för insatser i odlingslandskapet

Marker som växer igen och byggnader som förfaller kan restaureras och vårdas långsiktigt. Betesdjur kan släppas på marker där de gör mest natur- och kulturvårdsnytta. Artrika vägkanter och slåtterängar gynnas av slåtter och skörd. I ett

öppet och aktivt brukat landskap med välbevarade lador, betande djur och synliga vattenspeglar trivs såväl vilda djur och växter som människor och deras boskap. Genom ”Utvald miljö i Landsbygdsprogrammet 2007–2013” fanns denna möjlighet till ersättning för restaurering av kultur- och landskapsvårdande objekt.

I det nya Landsbygdsprogrammet 2014–2020 finns endast en miljöersättning för restaurering av betesmarker och slåtterängar när man restaurerar marker som tidigare har varit betesmarker och slåtterängar. Dessutom kan ersättning erhållas för att återskapa och restaurera kulturmiljöer i renskötselområdet.

Sverigedemokraterna vill därför återinföra ett restaureringsstöd för insatser i odlingslandskapet.

Anders Forsberg (SD)

Runar Filper (SD)

Martin Kinnunen (SD)

Aron Emilsson (SD)